

1981. november 20. - **PattyHearst-szindróma?**

„Nők nélkül a RAF-nak már rég vége lenne” – idézi a Der Spiegel című nyugatnémet hetilap Hamburg város főügyészének szavait az NSZK legnagyobb terroristaszervezetéről, a Rote Arme Fraktionról (Vörös Hadsereg Frakció). Valóban: a nyugatnémet bűnüldöző szervek körözési plakátjain szereplő 15 portré közül tíz női. És a lány vonású arcok alatt piros betűkkel sikít a felirat: Vigyázat! Fegyvert viselnek! A bűnlajstrom hosszú oldalakra rúg: részvétel a RAF és a Június 2. mozgalom bombamerényleteiben, Siegfried Buback főállamügyész, Jürgen Ponto bankár meggyilkolása, terroristák kiszabadítása, Palmer osztrák gyáros elrablása – hogy csak néhányat említsünk.

A RAF ideológiájának és kezdeti akcióinak kidolgozója két „vegyespáros” volt: Ulrike Meinhof és Andreas Baader, valamint Gudrun Ensslin és Horst Mahler. A szervezet egész történetében jelentős, gyakran főszerepet játszott a „gyengébb” nem. Leghírhedtebb képviselője Ulrike Meinhof volt. Mint a Baader-Meinhof csoport csaknem minden tagja, ő is a nyugatnémet társadalom középosztályából jött. A hatvanas évek vége a diáklázongások sodrában találja.

Lövöldöző hölgyek

Ezekből a lázadásokból nőtt ki a RAF. Azokat toborozta egybe, akik megelégtették a tehetetlenséget, azt, hogy gyűlöletük a fogyasztói társadalom, az államhatalom, és annak megtestesítői, a bíróságok, a börtönök ellen semmiféle változásokhoz nem vezet. Nem volt ez egyedülálló jelenség akkoriban, hasonló motivációk alapján jelentek meg a politikai életben az uruguayi tupamarók, a japán Zengakuren és a Weathermen az Egyesült Államokban.

Fegyverforgatóként Ulrike Meinhof 1970-ben debütált. A RAF-ban akkor már rég nem vitatkoztak elméleti kérdésekről. Andreas Baader börtönben ült Egy napon engedélyt kért és kapott arra, hogy egy nyugat-berlini könyvtárban, fegyőrök kíséretében kikeressen egy könyvet. A folytatás olyan, mint egy kalandfilmben. Alighogy Baader belépett a könyvtárba, három olvasónak „álcázot” hölgy ugrott fel az asztalok mellől és lövöldözve szabályszerűen elrabolták őt. Az akció értelmi szerzője és egyik kivitelezője természetesen Ulrike Meinhof volt. A megszőktetett Baaderrel Libanonba távoztak, ahol egy nyáron át katonai kiképzőtáborban éltek. Ez a nyár nem múlt el nyomtalanul. Az NSZK-ba visszatérve fegyvereket loptak NATO hadianyag-raktárból, majd megtervezték és végrehajtották három nyugat-berlini bank szimultán kirablását. Az akció közben lelőttek két rendőrt és bombát dobtak az egyik örrre. Meinhof a következőket mondta a történetekről: Meg akartuk mutatni, hogy véghez tudunk vinni olyan akciókat, melyekben mi győzünk, és nem az államhatalom."

Ekkor már az egész országban a saját arcmásuk nézett le rájuk a körözési plakátokról. A bűnüldöző szerveknek nehéz dolguk volt: a bankrablásokból szerzett pénzen luxuslakosztályokban, álnéven éltek Meinhofék, és sokak szimpátiája bújtatta őket. De 1972-ben megsértettek egy alapvető elvet: azt, hogy a fegyveres gerillaharc elképzelhetetlen a tömegek támogatása nélkül. Vérengzéssorozatok miatt, akik addig bújtatták őket, most elárulták búvóhelyüket. A vezetőket, köztük Meinhofot is letartóztatták. Ezzel gyakorlatilag befejeződött az NSZK legjobban körözött asszonyának politikai karrierje, amelynek végére 1976-os börtönbeli állítólagos öngyilkossága tett pontot.

Hímnemről semleges nemre

A RAF mindennek ellenére nem szűnt meg létezni. Második generációja akciókat szervezett a vezető anarchisták kiszabadítására. Ezeknek főszereplői is a gyengébb nemhez tartoznak. A RAF újjászervezése, sorainak rendezése részben Brigitte Mohnhaupt nevéhez fűződik. Vele együtt jó néhány nő játszik vezető szerepet a csoportban. A bonni belügyminisztérium adatai szerint a hetvenes évek végén a női tagok aránya 33 százalék volt a RAF-ban. Az új tagok toborzásánál a gyengébb nemhez tartozó jelöltek legalább olyan jól, vagy még jobban teljesítik a követelményeket, mint a férfiak. És mivel a szervezet hierarchiájában a nők nem találják

szemben magukat azokkal az akadályokkal, melyek a nyugatnémet társadalom más területein tornyosulnak előttük, felemelkedésük egyszerűbb. A RAF-ban a karrier nemektől független. A vezetők között nagy számban képviseltetik magukat a nők. Más országok anarchista szervezeteiben ez a jelenség csak elvétve fordul elő. Olaszországban a hetvenes évek derekán a Vörös Brigádok irányítását egy filozófia szakos egyetemi hallgatónő, Mara Cagol vette kezébe, de ő annak ellenére, hogy jó néhány akcióban határozottabban lépett fel, mint a férfiak, csak addig töltötte be ezt a posztot, míg férje, Renato Curcio, az igazi vezér börtönben ült. Miután felesége kiszabadította, újból ő lett a főnök. Az amerikai Weather-menben, ami a hatvanas évek elején alakult, szintén jelentős a nők aránya. Olyannyira, hogy az angolban hímnemű Weathermenről a semleges nemű Weather Undergroundra keresztelték át magukat. Mikor a csoport 1976-ban szétesett, néhányan a „földfeletti” élethez való visszatérést sürgették. Mások azonban folytatták a gerilla harcot, a föld alatt maradtak és megkísérelték újjászervezni a Weather Undergroundot. Az utóbbiak magja a Katherine Boudin, Judith A. Clark, Eleanor Raskin nevével „fémjelzett” társaság volt. Csupa-csupa nő! Néhány héttel ezelőtt kiderült, hogy próbálkozásait nem kísérte kudarc. Egy postarablás és rendőrgyilkosság után az amerikai sajtó most a Weathermen visszatéréséről ad hírt. Ám ez nem egészen egyértelmű, mert az új akciók során éppen azok, akik életre keltették a városi gerillák csoportját, a napokban rendőrkézre kerültek.

Megfejtett „asszonycsoda”

Kik ezek a nők, akik lemondanak a nemüknek kiosztott tulajdonságokról és szerepekről? Akik embereket ölnek, bombákat robbantanak, repülőgépeket rabolnak? Akik a terrorakciókban brutálisabbak, mint a férfiak? Akik lakásaikat felcserélik a kommunák szűk és zsúfolt szobáira, és a gyengédség helyett az erőszak dicséretét zengik? Akik szakítanak családjukkal, hogy illegalitásba menjenek?

Akik zavaros célokért fegyvert ragadnak és talán nem is tudják, hogy mit akarnak?

Az „asszonycsoda” előtt értetlenkedve állnak írók, bűnüldözők, pszichológusok, kriminológusok. Magyarázat után kutatnak, teóriákat állítanak fel, de a rejtély marad. Néhányan a nők emancipációs törekvéseiben vélik az okot megtalálni.

Hacker nyugatnémet pszichológus egyenesen azt mondja, hogy a nők akkor érzik magukat igazán szabadnak és egyenjogúnak, ha fegyver van a kezükben. Nevet is adott a jelenségnek: Patty Hearst szindrómának hívja, utalva ezzel Ulrike Meinhof amerikai

„nővérére”, a híres újságkirály terror akcióban hírhedtté vált lányára. Egy müncheni kriminológus egyetért ezzel a véleménnyel: „A RAF tagjai szerencsétlen, magányos emberek, akik tehetetlen dühöt éreznek a névtelen állammal szemben. És a nők előtt ebben az államban sokkal több az akadály, mint a férfiak előtt”.

Egy bonni pszichológus szerint ezek a vélemények előítéletekkel terhesek egy új, 20. századi boszorkányüldözés képzetét keltik benne. Ahogy mondja, ezek a nők nem is érdeklődnek az úgynevezett nőkérdés iránt. Szerinte egészen más, emberibb motivációk játszottak szerepet. Meghasonlottak önmagukkal, akárcsak Meinhof, és tehetetlen dühüket a fennálló intézmények ellen fordították, s tüntetésekkel, kudarcba fulladt lázadásokkal próbálták levezetni. Barátaik befolyására álltak a RAF soraiba, mert valami fontosat akartak tenni, segíteni akartak valakin. Ezeknek a „jó házból való úrilányoknak” meg van hozzá a képesítésük, sokan közülük orvosok, asszisztensek, szociológusok, pszichológusok, akik úgy érezték, a Robin Hoodszerű „hősökért” tenni tudnak valamit. Vagy egyszerűen magányosak, és kommunákban eltűnik ez az érzésük?

Ezek a magyarázatok is sántítanak, mert éppen a legnagyobb kérdést, a terrorista nők metamorfózisának kérdését hagyják nyitva.

Hogy valóban létezik Patty Hearst-szindróma vagy sem, még nem sikerült eldönteni. Egy helyen ezek a hölgyek biztos, hogy a teljes egyenjogúságra számítanak. A bíróság előtt.

Karakai Ildikó